യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 34

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
പ്രാപ്തേഷു സുഖദുഃഖേഷു യോ നശ്യതി സ നശ്യതി .
യോ ന നശ്യത്യനാശോഽസാവലം ശാസ്ത്രോപദേശനൈഃ .. 1
യസ്യ ചേച്ഛോദയസ്തസ്യ സന്ത്യവശ്യം സുഖോദയഃ .
തേ ചേത്സമ്യക്ചികിത്സ്യന്തേ പൂർവമിച്ഛൈവ മുച്യതാമ് ..2
അഹം ജഗദിദം ഭ്രാന്തിർനാസ്ത്യേവ പരമേ പദേ .
ഇദം ശാന്തമനാലമ്ബം സർവം നിർവാണമവ്യയമ് .. 3
അഹം ബ്രഹ്മ ജഗച്ചേതി ശബ്ദസംഭ്രമവിഭ്രമഃ .
സർവസ്മിഞ്ഛാന്ത ആകാശേ കേന നാമോപകല്പിതഃ .. 4
നേഹാസ്ത്യഹം ന ച ജഗന്ന ച ബ്രഹ്മാദിശബ്ദകാഃ .
ശാന്തസ്യൈകസ്യ സർവത്വാത്കർതാ ഭോക്തേഹ കഃ കുതഃ .. 5
ഉപദേശ്യാതിശായിത്വാത്സർവാപഹ്നവ ഏവ ച .
കൃതോഽയം സ ച സത്യാത്മാ ത ഏവാഹം വിശിഷ്യതേ .. 6
അഗ്രസ്ഥസിദ്ധസംചാരോ ജ്ഞായതേ നാപി ദാരുണഃ .
യഥൈകപാർശ്വസംസുപ്തനരഃ സ്വപ്നാഭ്രഗർജിതമ് .. 7
ജ്ഞപ്തൗ നാസ്തി യതസ്തേന സിദ്ധാചാരോ ന ലക്ഷ്യതേ .
സ്വഭാവ ഇതി സർവേണ ജ്ഞപ്തിസ്ഥാ ഹ്യനുഭൂയതേ .. 8
ജ്ഞപ്തിരപ്യാത്മഭൂതൈവ സർവം ഭാതി ഹി തന്മയമ് .
തസ്മാത്സാഹം ജഗത്സർവമഭിന്നം പരമാത്മനഃ .. 9
ജ്ഞപ്തിർജഗത്തയാ ഭാതി സംകല്പസ്വപ്നയോരിവ .
അനാനാവയവോദേതി ജലമൂർമിതയാ യഥാ .. 10
ഏകാത്മൈവോദയേ ജ്ഞപ്തേർനാനാതാമിവ ചാഗതഃ .
അജ്ഞാനാത്സ ത്വവസ്തുത്വാത്പ്രേക്ഷിതോ നോപലഭ്യതേ .. 11
യഥാ സ്വാവയവാനേവ സർവാനവയവീ ഭവേത് .
നിത്യാനവയവം ശാന്തം ബ്രഹ്മൈവേദം തഥാ ജഗത് .. 12
ഭാണ്ഡലക്ഷാണി ധത്തേഽന്തശ്ചിദ്രൂപകനകേഷ്ടികാ .
യദേവ സാ ചേതയതേ ജഗദാദീവ വേത്തി തത് .. 13
ബ്രഹ്മൈവ കചതീവേദം സത്തയാച്ഛജഗത്തയാ .
ചിദ്രൂപത്വാദ്രവാത്മത്വാത്തരങ്ഗാദിതയാബ്ധിവത് .. 14
യദ്യച്ചേതയതേഽന്തസ്തു ജഗദാദീവ പശ്യതി .
അരൂപമപി രൂപം സ്വം യന്ന ചേതയതേ ന തത് .. 15
ചേതനാചേതന+(ത്-വോ)ക്തീ തസ്യേശത്വാത്സ്വദേഹഗേ .
ഉപദേശാർഥമേവോക്തേ ന സദ്വിഷയമർഥതഃ .. 16
ന ജഗത്സന്ന ചൈവാസദ്ഭാസതേ ചേതനാച്ചിതി .
അചേതനാന്ന കചതി ക ഇവാർഥഗ്രഹോഽത്ര നഃ .. 17
അചേതനം ചേതനം ച സ്പന്ദാസ്പന്ദവദാത്മനഃ .

സ്വായത്തേ ന കദർഥസ്ഥേ സ്വസ്ഥപാഷാണവത്സ്ഥിതേ .. 18
യസ്യേക്ഷിതസ്യ നോ സത്താ നാധാരോ ന ച കാരണമ് .
സോ ഽഹമിത്യേവ യോ യക്ഷോ ന ജാനേ കുത ഉത്ഥിതഃ .. 19
യസ്യാഹമിതി യക്ഷസ്യ സത്തൈവാസ്തി ന സത്യതഃ .
അഹോ നു ചിത്രം തേനേമേ ഭവന്തോ വിവശീകൃതാഃ .. 20
കാകതാലീയവദ്ഭ്രാന്തമഹം ബ്രഹ്മണി ഭാസതേ .
സ്വമേവ രൂപം ദൃഗ്ഭ്രാന്തൗ കേശോണ്ഡ്രകമിവാമ്ബരേ .. 21
ബ്രഹ്മൈവാഹം ജഗച്ചാത്ര കുതോ നാശസമുദ്ഭവൗ .
അതോ ഹർഷവിഷാദാനാം കിംത്വേവ കഥമാസ്പദമ് .. 22
സർവേശ്വരത്വാദീശസ്യ വിഭാതീദം പ്രചേതിതമ് .
അചേതിതം ച നോ ഭാതി തേനാചേതിതമസ്തു തേ .. 23
കാകതാലീയവച്ചിത്ത്വാജ്ജഗതോ ഭാതി ബ്രഹ്മ ഖമ് .
സ്വപ്നസംകല്പപുരവത്തത്തസ്മാദ്ഭിദ്യതേ കഥമ് .. 24
യഥോർമ്യാദി ജലേ വൃക്ഷേ യഥാ വാ ശാലഭഞ്ജികാ .
യഥാ ഘടാദയോ ഭൂമൗ തഥാ ബ്രഹ്മണി സർഗതാ .. 25
അനാകൃതാവസംസ്ഥാനേ സ്വച്ഛേ യദനുഭൂയതേ .
തത്തദേവാത ഉദിതം കിംനാമാഹം ജഗന്തി കിമ് .. 26
മരുതഃ സ്പന്ദവൈചിത്ര്യം സത്തയൈവ യഥാ തഥാ .
ബ്രഹ്മണോ നിഃസ്വഭാവസ്യ ജഗദാദ്യഹമാദി ച .. 27
യഥാഭ്രേ ലക്ഷ്യതേ വൃക്ഷഗജവാജിമൃഗാദിതാ .
അസന്നിവേശാകൃതിനി സർഗാഹന്തേ തഥാപരേ .. 28
സർഗോ ഽവയവവദ്ഭാതി സർവ ഏവ പരേ ശിവേ .
ഏവം തദുപമാം വിദ്ധി കാര്യകാരണവദ്യഥാ .. 29
അന്തഃശാന്തമനായാസമനുപാധി ഗതഭ്രമമ് .
ജഗത്യസംഭവാദേവ വ്യോമവത്സമമാസ്യതാമ് .. 30
ന ഭവന്തോ ന ച വയം ന ജഗന്തി ന ഖാദയഃ .
സന്തി ശാന്തമശേഷേണ ബ്രഹ്മേദം നിർഭരം സ്ഥിതമ് .. 31
അശേഷേഷ്വവിശേഷേഷു ശാന്താശേഷവിശേഷതാ .
സത്യാ സൈവാഹമിത്യാശു ത്യക്ത്വാ മോക്ഷായ ഭാവ്യതാമ് .. 32
വേദനം ബന്ധനം വിദ്ധി വിദ്ധി മോക്ഷമവേദനമ് .
യഥാസ്ഥിതം യഥാചാരം ഭവ ശാന്തമവേദനമ് .. 33
ദ്രഷ്ടാ ന ദൃശ്യതാം യാതി ചിതിർനായാതി ചേത്യതാമ് .
ചേത്യാഭാവാദജഗതി കഃ കിം ചേതയതേ കഥമ് .. 34
ദ്രഷ്ടൃദൃശ്യദശാഭാവാജ്ജാഗ്രത്യേവ സുഷുപ്തിവത് .
ശരദാകാശകോശാഭമസത്തോപമമാസ്യതാമ് .. 35
തഥൈകബ്രഹ്മചിദ്രൂപേ പവനസ്പന്ദനേ യഥാ .
അത്രാചിദ്ബോധതാ സർഗോ മോക്ഷോ ബ്രഹ്മൈകബോധതാ .. 36
ചിത്സ്പന്ദോ ബ്രഹ്മമരുതോ യത്ര സർഗ ഇതി സ്മൃതഃ .
നാത്ര ചിത്സ്പന്ദനം യത്സ്യാന്നിർവാണം തദുദാഹൃതമ് .. 37
ബീജമന്തര്യഥാ വേത്തി സ്വരൂപം പല്ലവാദികമ് .

തഥാ മഹാചിദന്തസ്ഥം സ്വരൂപം വേത്തി സർഗതാമ് .. 38
പത്രാദിവേദനാദ്ബീജം യഥാ പത്രാദി തിഷ്ഠതി .
പരാ ചിത്സർഗസംവിത്തിസ്തഥാ ഭവതി സർഗതാ .. 39
യഥാ ഭാവവികാരാഭാശ്ചിത്പരാഃ സർഗതാസ്തഥാ .
സർവേ ബീജാനി ദൃഷ്ടാന്താസ്തദ്രൂപാ ഏവ തന്മയാഃ .. 40
നിർവികാരപരബ്രഹ്മമയം സർവമിദം ജഗത് .
നിർവികാരമനാദ്യന്തമേവം വിദ്ധി നിരാമയമ് .. 41
നിജസംകല്പമാത്രാത്മാ നിജസംകല്പനാത്ക്ഷയീ .
ദ്വൈതാദ്വൈതവികാരോ ഽയം സംകല്പനഗരം യഥാ .. 42
ശൂന്യത്വാകാശയോർഭേദോ യാദൃശോ ഽവഗതസ്ത്വയാ .
ഭേദം നിരാത്മകം വിദ്ധി താദൃശം ബ്രഹ്മസർഗയോഃ .. 43
മദ്വാചിദ്രൂപിണീ ശാന്താ യാ സത്താ ബ്രഹ്മണഃ പുരാ .
സ്വതഃ സേയമഹംത്വം ച മാനവോ ഽസ്മീത്യബോധതഃ .. 44
ബ്രഹ്മണ്യസ്മിഞ്ജഗദ്രൂപേ ന കിംചിദപി ജായതേ .
ജാതമപ്യഥ നഷ്ടം ച ന നശ്യത്യമ്ബുവീചിവത് .. 45
പദാർഥബ്രഹ്മരൂപേണ ബ്രഹ്മൈവാത്മനി തിഷ്ഠതി .
അവയവീവാവയവേ ഖേ ഖം വാരീവ വാരിണി .. 46
നിമേഷാദർധഭാഗേന ദേശാദ്ദേശാന്തരസ്ഥിതൗ .
യദ്രൂപം സംവിദോ മധ്യേ സ സ്വഭാവ ഉപാസ്യതാമ് .. 47
സംക്ഷുബ്ധമക്ഷുബ്ധമിതി ദ്വിരൂപം
സംവിത്സ്വരൂപം പ്രവദന്തി സന്തഃ .
ശ്രേയഃ പരം യേന സമീഹസേ ത്വം
തദേകനിഷ്ഠോ ഭവ മാ ഽമതിർഭൂഃ .. 48

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ പരമാർഥ-യോഗോപ-ദേശോ നാമ ചതുസ്/ ത്രിംശഃസ് സർഗഃ .. 34 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
14.12.2023